

1. Kuna täna on ülestõusmispühade esimene püha, siis tuleb mängu selles võtmes alustada. Näete maali „Kristuse ülestõusmine”, mis valmis aastail 1499-1502. Praegu on teos Sao Paulo Kunstimuuseumi omanduses. **Kes on maali autor?**
2. Lõuna-Eestis tähendas lihavõtteaeg ühe tegevuse algust. Tegevusel oli varem maagiline tähendus ja seetõttu kindel algus ja lõpp. Noormehed pidid püstitama lihavõtteajal vajaliku seadeldise. Selle eest toodi noormeestele kindaid ja võid, kindlasti ka mune. Millise noortele meeldiva **tegevuse algusaega loeti lihavõttepühadest?**
3. **Mis linna nime** kannab täielikult säilinud heebreakeelse Vana Testamendi käsikiri, mis kasutab masoreetide teksti? See on dateeritud 1008. (või 1009.) aastasse. Aleppo koodeks, mille alusel küsitav koodeks valmis, on küll vanem, kuid kolmandik sellest hävis millalgi peale 1947.aastat. Tänapäeval on *** koodeks olulisim allikas, mille abil on loodud *Biblia Hebraica* (1937) ja *Biblia Hebraica Stuttgartensia* (1977) . – Praeguses asukohalinnas asub ta 1863. aastast.
4. Pildil näete traditsioonilist idaslaavlaste lihavõtterooga – pärmitaignast valmistatud pühadeleiba, mida tihti hakati süüa juba kirikutes pühadejumalateenistuste lõppfaasis. **Mis nime see leib kannab?**

5. Sellel mündil kujutatud isikut võib pidada arheoloogiks. 326. aastal korraldas ta Kolgata mäe ümbruses väljakaevamised, mille käigus olevat leitud Jeesuse hauakoht, Püha Rist, neli naela ja kiri INRI. Pärast kaevamisi alustati sakraalhitise püstitamist. **Kes oli see „arheoloog“?**

6. Selle 16. sajandil asutatud mõisa viimast peahoonet, mis valmis 18. sajandi viimasel veerandil, on peetud Läänemaa kauneimaks. Maailmasõdade vahel asus mõisas metskond. Pärast Teist maailmasõda jäi tühjaks ja lagunes kiiresti. Tänapäeval on mõisast järel vaid taastamiskõlbmatud varemed. **Milline mõis**, mis jääb tänasest mängupaigast linnulennul vaid umbes 10 km kaugusele?

7. Eestimaal oli küsitava mahuühiku suurus 1,18 liitrit, Liivimaal 1,28 liitrit. Venemaal 1,23 liitrit. Eesti keelde on pool mõõtühikut jõudnud pisut negatiivse kõlaga omadussõnana. Nimetage see vana **vedelikumõõt**.

8. Pildil nähtava suusahüppestii väljaarendajateks olid norralastest olümpiamedalistid Jacob Thams ja Sigmund Ruud. Stiil on nime saanud Lõuna-Norras asuva linna järgi, kust on pärit paljud Norra talisportlased. **Milline tehnika (või linn)?**

9. Naglfar või Naglfari seilab ringi Põhjala mütoloogias. Ennustuste kohaselt sõidab Naglfar Ragnaröki ajal Vígríðrisse, kandes põrguvägesid, mis Loki või Hrymi juhtimisel jumalate vastu lahingusse sõuavad. Just selle ennustuse pärast oli kombeks surnutel ära lõigata. **Millest oli Naglfar tehtud?**

10. “Õigupoolest ei olnud ju tema kord siin istuda. Ja üldse on see labaste meeste asi merd valvata ja koitu oodata. Põllud on tahenemas, sepa-pajas kilkad vasarad hilisõhtuni, seppa on vaja nii rahus kui tapluses. Kes võiks seppa sundida? Aga himu kisub hulkuma, öö õhutab mõtted uitama. Küllalt on meestele nuge ja naistele kette taotud, odaotsi keedetud, laevanaelu raiutud. Kui kibetulikad löövad õitsele, ei ole enam püsi. Paeharjalt saab vähemalt merd isu täis vahtida. Mitte pleekivate laevakeredega valgmat ega vetikatiinet lautrit, kust öötuuled toovad üles tõrva vingu, vaid väljamerd ennast kaugete saarte taga, noorpõlve rännumaad, mis ühele annab, teiselt võtab, kolmanda tapab ja matab. Rannapapp kohendab süsi, tõmbab halu lõkke serva, et see leekima lahvataks, jääb käsipõsakil väinu vahtima.”
Kelle raamat algab nii? Nimetage **autor ja raamatu pealkiri**.

11. Kui Valpolicella veinipiirkonnast pärit veinil on märke *Appassemento*, tähendab see, et enne veini kääritamist teostatakse üks täiendav protseduur. **Milline?** Kuna selle protseduuri nimetus on geograafiliselt kaitstud, kasutavad konkurendid samal viisil valmistatud veinide tähistamiseks sarnaseid nimetusi, nagu *Apasionado*, *Apassionata*, *Apassionatamente*, *Passionado* jne.

12. *Camelina sativa* on väga vana kultuur, mille suuremad kasvatuspiirkonnad olid Lõuna-Venemaal ja Kasahstanis. Viimasel ajal on hakatud huvi tundma väga paljudes riikides: aretustöö käib Austrias, Saksamaal, Sloveenias, Venemaal, USA-s. Eestis oli mõni aasta tagasi kasvatajaid Saare- ja Tartumaal. Tegemist on ristõieliste sugukonda kuuluva õlitaimega. Taim sirgub ligi meetri kõrguseks. Vili on kõdrake ning seemned on kollase või pruunikaskollase värvusega. Esineb vähem haiguseid ja kahjureid kui rapsil. Peamiseks saaduseks on õli, mis on oma omadustelt, tervistavalt toimelt ja kasutamisiisilt sarnane laialt tuntud linaõliga. **Mis taim?**

13. Pildil olev mees (1883-1961) on olnud Haapsalu Linnavolikogu liige ja kandideerinud Riigikogusse. 1923.aastast kuni surmani oli ta Haapsalu baptistikoguduse jutlustaja. 1921-1934 oli Eesti Baptistide Liidu esimees, hiljem aseesimees. 1945.aastal sai uuesti EBL esimeheks ja vanempresbüteriks. **Kes?** Poliitikas on edukam olnud tema poeg, kes olnud Eesti Kongressi ning Riigikogu VIII, IX ja X koosseisu liige, lisaks juhtinud põhiseaduslikku institutsiooni.

14. Selle kaubamärgi looja on Sara Blakely. Ärinaine seadis oma eesmärgiks sookaaslastele korrigeeriva ehk trimmiva aluspesu tootmise. 2010.aastal paisati turule meeste mõeldud trimmiv aluspesu, järgmisel aastal tuldi turule Mama ... toodetega, mis olid mõeldud rasedatele. Viimane tekitas palju poleemikat. Sara Blakely vastas aga

nii: «Fakt, et neid kandes paistavad pepu ja reied saledamad ja paremas toonuses, on vaid kasulik kõrvalefekt.»

Mis kaubamärk?

15. Kastan*** (*cortinarius orellanus*) on Euroopa üks mürgisemaid seeni. Ühest seeneraamatust teise rändab lugu, kuidas 1952. aastal Bydgoszczis korraga 11 inimest selle seene söömise tagajärjel hinge heitsid. Austrias on teda söödud kukeseene pähe ja samuti fataalsete tagajärgedega. Eestis pole teda veel leitud ja eestikeelset liiginimegi tal veel XX sajandi lõpul ei olnud. **Mis on selle seene perekonnanimi?**

16. Tegelikult ei peaks korralik inimene seda Lundi ülikooli õppejõudu teadma. Siiski võib seda mõnikord tarvis minna, eriti juhul kui ei taheta saada teistele ohtlikuks. Just tema nime kannab valem, mille alusel arvutatakse alkoholisaldust veres. **Kes on pildil?**

17. 1977. aastal ilmus ajalehes *The Guardian* 7-leheküljeline ülevaade väikese India ookeani saareriigi arengutest 10 iseseisvusaasta jooksul. Turistidele kiideti saarte avastamata liivarandu, ärimeestele naftavarusid ja stabiilset, kuigi autoritaarsusse kalduvat riigikorda. Spordihuvilistele tutvustati riigi jalgpalli- ja ragbikoondist, mis kuulusid maailma kõige nõrgemate hulka. Ragbikoondise sõprusmäng Inglismaaga jäi ära, kuna staadionitabloom polnud ruumi neljakohaliste numbrite jaoks. Järgnes telefonikõnede tulv turismifirmadesse, sest paljud tõttasid enda jaoks seda riiki avastama. Artiklit peetakse tänaseni aprillinaljade valdkonna üheks parimaks esindajaks. Kes asja tundsid, võisid midagi aimata, kuna paljud geograafilised nimetused saartel olid moonutatud trükitehnilised terminid. **Millist nime see riik kandis?**

18. 1863.aastal pani Islami Haridusselts aluse õppeasutusele, mis oli mõeldud pealinna vaeslastele. Ajapikku kujunes sellest välja elitaarne õppeasutus. Nagu eliitkoolile kohane, tehakse koolis tublisti sporti. Peamiselt on keskendunud neljale alale, viimasena - 2013 - loodi kooli maleklubi. Rohkem on siiski tegeletud pallimängudega. Võrkpallurid on tulnud riigi meistreiks. Edukaim on siiski 1951. aastal loodud korvpalliklubi, mis lööb kaasa rahvusvahelises liigas punase laterna rollis. Nimetage **kool/spordiklubi**.

19. Pildil olev heliloojate liidu liige juhib kollektiivi Avarus Ensemble, lisaks teeb ta kaasa Draamateatri lavastuses „Kontrabass”. Interpreedi isa on tuntud ajakirjandustegelane ja meediaõppejõud. **Kes on pildil?**

20. Pildil on Scott Diel – ameeriklane, kes Eestis on tuntud hoopis teise nime all. **Mis nime all?**

- 21.** Sellel Suzanne Woolcotti loodud ebamaise välimusega tüdrukul on nimi ka. **Milline?** Nimi on homofooniline sõnaga, mida võiks iga inglise keelt kõnelev džentelmen kauni daami kohta kasutada.

- 22.** **Kelle värsid?** Autor on sündinud 1964. aastal ja hariduselt geoloog.

Moskvasse – millal ja miks

Millal Moskvat oleks külastada hea,
kas mais või teha seda õige pea?
Kas külastada vaid GUMi kaubamaja
või oleks ka Putini juurde minna vaja?
Kas anda ka allkirju või ainult autogramme,
tutvustada omi seisukohti ja programme?
Kas minna üksi või kellegagi koos?
Kas olla vaashoitud või bravuurikas ja hoos?
Küsimusi neid küsida võiks veel ja veel.
Osadele vastust muidugi võib otsida,
kui juba oled Moskva poole teel.

- 23.** Selle 1920-ndatel moodi läinud riideeseme nimetus on inglise, saksa, vene ja ka eesti keelde tulnud prantsuskeelsest sõnast, mis tähendab millegi eiramist või tõrjumist. Nimega peetakse silmas seda, et ega see riideese suurt midagi varja. Prantslased ise nimetavad seda riideeset hoopis "*déshabillé*" - see sõna tähendas algselt meeste hommikumantlit, kuid kolis siis naiste garderoobi. Mis **riideesemest** jutt?

- 24.** Kuna aprill on naljakuu, küsime **mütoloogilist elukat**, kes lumeinimesega käpp-käpas Põhja-Ameerika metsades kappab. Osavad vembumehed on tootnud hulgaliselt selle looma topiseid. Wyomingi osariigis on lubatud seda looma küttida ainult 31. juuli (sic!) öösel. 21. sajandil on looma nime kandnud Texase väikelinna Odessa amatöörjähokimeeskond. **Mis loom?**

- 25.** Kuulete Neeme aariat. Mis **ooperist** aaria pärineb? Kes on **helilooja**?

26. 2004. aastal avaldati Hans-Jörg Utheri koostatud täiendatud rahvapärimusel põhinevate muinasjuttude klassifitseerimise süsteem, mille alusel jagatakse muinasjutud tüüpidesse ning neile kinnitatakse tüübikataloogi number (näiteks ATU300 või ATU1137). Aastaid oli tähtsam ameerika folkloristi Stith Thomsoni loodud süsteem. Aluse süstematiseerimisele pani aga soome folklorist, kes Jakob Hurda pärandit uurides avaldas 1910.aastal rahvajuttude tüpologia. Kes oli see **soome folklorist**?

27. Pildil lebav sõjaväelane on saanud laiemalt tuntuks pärast armeekarjääri lõppu. Ise on ta märkinud, et relvakäsitsemisoskus on tal aidanud tööd saada. Neljal korral sai tema ametiks Gisele Yashar, peagi täitub neli korda ka Diana Prince'i ametis, **Kes on pildil**?

28. Olümpiavõitjate tähestikulises nimekirjas on esikohal Edgar Aabye. Varem ujumise, sõudmise ja jalgrattasõiduga tegelenud mees oli 1900. aasta olümpial kohal ajakirjanikuna ja värvati ühte meeskonda, kus võistlejaid puudu tuli. **Millisel alal ta olümpiavõitjaks tuli?** Ükski eelpool mainitud spordiala see ei olnud.

29. See 1491. aastal Vicenzas sündinud ja 1531. aastal surnud itaallane oli Magalhãesi ekspeditsiooni kroonikakirjutaja ja üks 18-st, kes esimese ümbermaailmareisi lõpule viis. Tänu tema kirjutistele, mis ilmusid trükis esmakordselt alles 1550-tel aastatel, teame, millised jubedad tingimused reisi ajal valitsesid. „*Toitusime kuivikutest, mis polnud küll enam kuivikud, vaid kuivikutolm segi ussidega... Sõime ka härjanahka... mida leotasime neli-viis päeva merevees, siis panime mõneks minutiks hõõguvatele sütele ja sõime ära. Rotte müüdi pool tukatit tükk, aga sellegi hinna eest polnud neid saada.*“ **Kes on nende ridade autor?**

30. 3. juulil 1982 algas teine Briti invasioon Ameerika muusikaedetabelites. Sel päeval jõudis Billboardi edetabeli tippu kuuldav lugu ning jäi sinna kolmeks nädalaks. Mis **kollektiiviga** on tegu?

31. Pildil olev isik (1892-1984) pidas arstiametit, kuid oli ka tugev maletaja. 1927 võitis NSVL maletšempionaadi. Ta kirjutas ukrainakeelse maleõpiku ja juhtis Ukraina NSV maleelu. II maailmasõja ajal jäi Saksa okupeeritud alale Ukraina Punast Risti juhtima ning osutas igakülgset abi punaarmeele sõjavangidele. Sõja lõpuperioodil alustas koostööd kindral Vlassoviga. Pärast sõda siirdus küsitav elama Kanadasse, kus tegutses Ottawas meditsiiniõppejõuna ning osales maleelus. NSVL kustutas tema nime oma maleajaloost. Mitmed allikad on pidanud just teda B.Pasternaki loodud Doktor Živago tegelaskuju prototüübiks. **Kes?**

32. Eurooplased jõudsid teadaolevalt sellesse saarestikku 18. sajandi alguses ja tundsid seda kõigepealt Navigaatorisaartena. 19. sajandi lõpul läksid ameeriklased ja sakslased saarestiku pärast karvupidi kokku; pärast seda, kui troopiline torm oli uputanud mõlema riigi eskaadrid Apia sadamas, otsustati saarestiku saatus nõupidamislaua taga Berliinis. Saarestik jagati USA ja Saksamaa vahel, pealtvaadanud Ühendkuningriik loobus õigustest ning sai vastutasuks Tonga ja mõned valdused Aafrikas. **Mis saarestik?**

33. Taimeladina keelne nimi on keeruline *Parnassia palustris*, rahvapärased nimetused on raudnael, maksa rohi, südamelill, sügislumelill. Viimastest nimedest esimene tulevat sellest, et taim hakkab õitsema pärast heinaaega ja hiline heinaline võib tugeva varrega taime tõttu vikati ära nürida. **Mis taim see on?**

34. Sellele roale on leitud viiteid Mahabharatast ja Makedoonia Aleksandri sõjaretkede kirjeldustest, kuid esimesed on üsna kaudsed ja võivad viidata ka mõnele muule toidule ning teised ilmsed väljamõeldised. Kindlamad allikad väidavad, et see roog levis koos Abbasiidide kalifaadiga, jõudes ühes versioonis isegi Hispaaniasse. Üks varasemaid kirjalikke retsepte pärineb ei kelleltki muult kui Avicennalt. Sestap peavad pärslased teda selle toidu isaks. Selle toidu versioone süüakse paljudes riikides Balkani poolsaarelt Bangladeshini. Ja muide, tomatipasta käib selle roa sisse vaid nõukogude *cuisine*'s. **Mis toit?**

35. Ta on olnud riskifondi juht ja börsil tulevikutehingutega kaupleja. Matemaatika ja statistika hakkasid teda tema sõnul huvitama alles siis, kui ta hakkas uurima, kuidas tõenäosustega raha teha. Ta sündis Liibanonis, Prantsuse passiga kristlaste peres, kuid tegi USA kodakondsuseksami, väites, et oma pildi nägemine Prantsuse passis poleks talle õige tundunud. Tema teoseid eesti keeles: "Antihaprus", "Juhuse narrid", "Oma nahk mängus". Ta on termini "must luik" populariseerija – see tähendab üliharva esinevat täiesti ootamatut sündmust. Viimasel ajal tsiteeritakse teda Eestis üsna sagedasti, lisaks poliitikutele ka mh kirjanik Jaan Kaplinski ja pankur Robert Kitt. On esinenud Eestis. **Kes?**

- 36.** See New Yorgi osariigis asuv vangla on tuntud USA kõige hullemate kurjategijate hoiupaigana. Näiteks on seal istunud (või istuvad tänini) Mark David Chapman, David Berkowitz („Son of Sam“), Kendall Francois jt. 1971 toimus seal vangide mäss, mille käigus hukkus 33 vangi ja 9 valvurit. **Millise kohanime järgi on see vangla tuntud (***) Correctional Facility)?**

- 37.** Vasakpoolsel pildil olev mees, kelle perekonnanimi on esinenud meie seriaalimaastikul, on andnud oma nime kasutamiseks parempoolsele isikule. Parempoolset olendit tutvustas mullu meile üks Valgamaa ettevõtte ning kaks talu Pärnumaal. 2 punkti saamiseks piisab kui **emba-kumba tunnete**.

- 38.** See Serbia Sremi piirkonna administratiivkeskus uhkustab eelkõige sellega, et linnas ja selle ümbruskonnas on sündinud 10 kunagist Rooma Impeeriumi valitsejat, Rooma kolonistide rajatud linn sai 3.sajandi lõpus ühe keisri asupaigaks. Praegu elab linnas umbes 37 tuhat elanikku. **Mis linnaga tegu?** Vastus peab olema kahe sõnaline, sest peab olema kindel, et mõtlete just seda linna.

- 39.** Eelmise aasta lõpul teatas Eesti teismeliste lemmikust juutuuber, et ta saab isaks. Lisas siis kohe juurde, et tegu pole inimlaps, vaid telesaatega. Kriitiliselt öeldes võiks ju mainida, et noormehel on arvuti- ja nuhvliekraanil kindlasti rohkem jälgijaid kui TV-s. Küsimus kõlab: **mis nime all on rohkem tuntud Henri Karpov?**

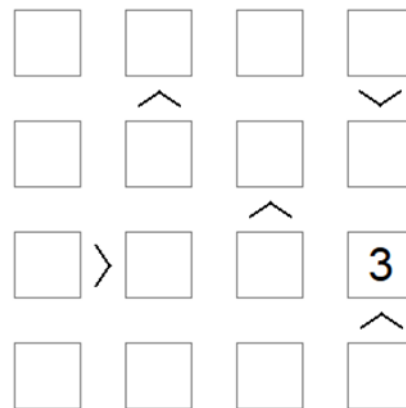

- 40.** Pärast järjekordset sortsidega võitlemist (teise versiooni järgi Venemaal käimist) oli Kalevipoeg hirmsasti väsinud ja kuhjas endale liivast magamisaseme kokku. Kaeveaukudesse tekkisid Mustjärv ja Kuningvere järv. Aseme kumbagi otsa teinud ta kõrgemad kohad, et mugavam pikutada oleks. Näeme neid hästi Friedrich Kruse joonistusel ja mingil määral ka fotol. Nendel kõrgendikel olid rahvasuus eraldi nimed, millede järgi on nime saanud 2 lähedalolevat asulat. Suurem neist oli 1866-1950 ja 1991-2017 samanimelise valla keskus. Väiksema asula territooriumil aga see Kalevipoja säng tegelikult asubki. **Nimetage mõlemad asulad!**

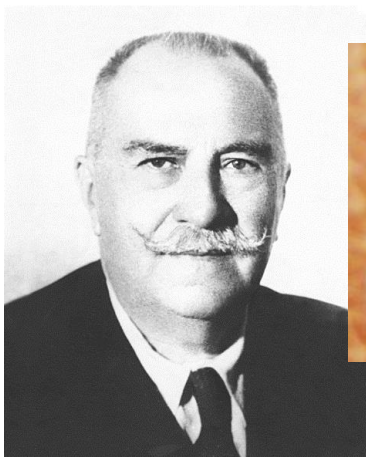

41. Üks küsimus mõttespordist. Eesti keeles nimetatakse seda ka "võrratussudokuks". Kehtib sudoku põhireegel, et iga number võib igas reas ja igas veerus esineda vaid ühe korra. Võrreldes tavalise sudokuga on ette antud vähem numbreid (vahel mitte ühtegi), see-eest on antud naaberruutude vahelised võrratussuhted. Selle loogikamõistatuse leiutas 2001. aastal Tamaki Seto ja **jaapanikeelset nime küsimegi.**

42. Mäeahelik on nime saanud mütoloogilise Traakia kuninganna järgi, kes võrdles ennast Heraga ning karistuseks muudeti jumalate poolt mäeahelikuks. Geograafiliselt asub küsitav ahelik Bulgaaria ja Kreeka piirialal, kõrgem mägi on Goljam Perelik, mis kõrgub 2191 m üle merepinna. Staažikatele suitsumeestele on vastamine lihtsam, sest ENSV aegadel said kodanik samanimelist Bulgaaria sigaretimarki kauplustest osta. **Mäeahelik?**

43. Tõenäoliselt äratas selles baltisaksa noormehes huvi idamaade vastu tema koduõpetaja, hilisem Tartu Ülikooli rektor Gustav von Ewers. Ta õppis Moskva, Heidelbergi ja Viini ülikoolides armeenia keelt. 1814-15 reisis ringi Egiptuses, sh. Nuubias, kuhu välismaalased tollal haruharva sattusid. Seejärel külastas Palmyrat ja Aleppot, haigestus Smürnas (Izmiris) kõhutõppe ja suri 1816 vaid 25-aastaselt. Tema muististe kogu jõudis küll Tartusse, kuid evakueeriti Esimese maailmasõja jalust Voroneži (Tartusse jäid vaid käsikirjad ja anatoomikumis olnud muumiad). **Kes oli see reisimees?**

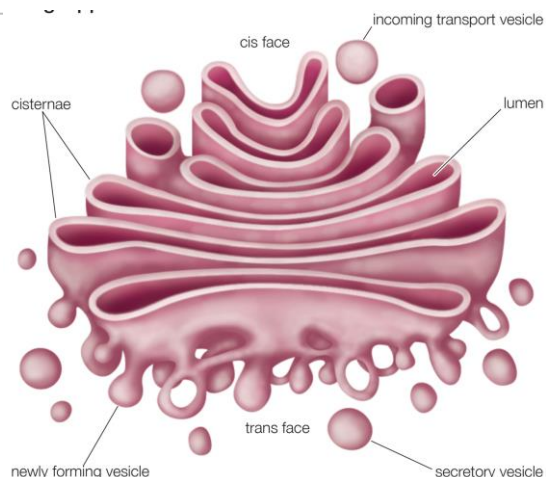
44. Näopildi järgi seda vene kirurgi kindlasti ära ei tunne, temaga seotud „leiutis“ võib mehe nime meelde tuua küll. Igal juhul on Eestiski palju inimesi, kes teisel pildil olevat toodet taga igatsevad. Ja seda hoolimata sellest, et ravim on sattunud põlu alla. Mis on **kirurgi perekonnanimi?**

45. Nähtava muusikavideo režissöör on saavutanud maailmakuulsuse hoopis teistsuguste linateostega. Tema läbimurdefilm sai viis aastat varem Cannes' tehnilise preemia. **Kes on see režissöör?** Vihje: ta on ansambli liikmete kaasmaalane.

46. Vasakul näete Itaalia teadlast (1843-1926), paremal aga tema avastust 1897.aastast. Kes see itaallane oli?

47. See 1965. aastal sündinud poola näitekirjanik ja filmilavastaja on tuntust kogunud eeskätt näidendiga „Testosteroon“. Peenetundelisemad, kellele hakkavad vastu vägisõnad ja seksistlikud naljad, lahkuvad tavaliselt saalist pärast esimest vaatust. Kuid müüginumbrid ei valeta – juba Poolas suurt publikumenu nautinud tükk on Endla teatri kavas olnud 2008. aastast. Püsivalt oleme laval näinud Raivo Rüütli, Sepo Seemani ja Ago Andersoni, lavastuse varasemates inkarnatsioonides ka Jaanus Mehikast ja Lauri Kinki. **Kes on selle menutüki autor?**

48. Paapua Uus-Gineas on kolm ametlikku keelt: inglise, hirimotu ja küsitav kreoolikeel. Viimane põhineb inglise keelel ja on imenud endasse mõjusid saksa ja portugali keelest, samuti paljudest austroneesia keeltest. Mis keel on **Paapua Uus-Guinea kolmas ametlik keel?**

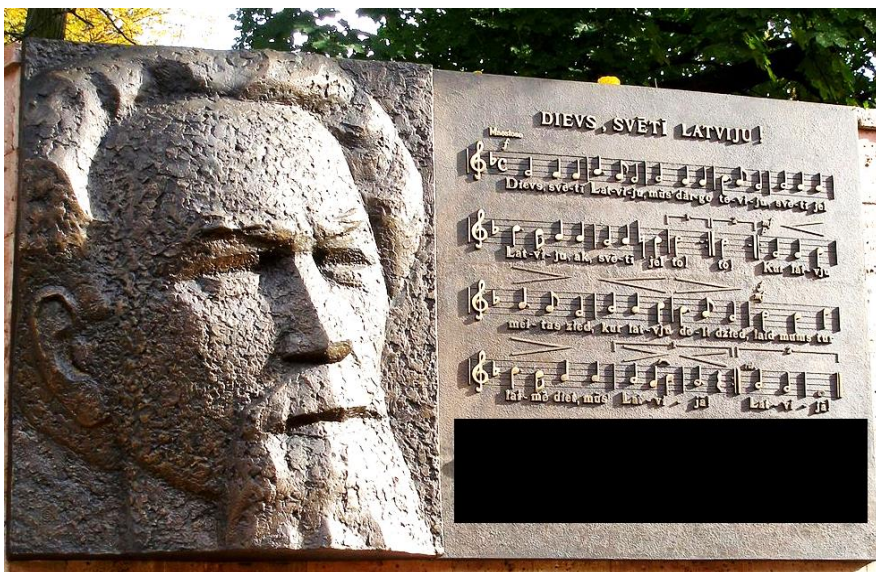
49. Seda **aadlidaami** (1806-1831) peetakse nii Valgevene, Poola kui Leedu kangelaseks. Teda on kodukandis võrreldud Jeanne d'Arc'iga. Võttis aktiivselt osa 1830-1831. aasta Poola ülestõusust, tõusis kapteni auastmesse, juhtis jalaväekompaniid. Taganemisel haigestus ja suri 1831. aasta detsembris. Daami saatus on andnud ainet nii kirjanikele kui kunstnikele, tema auks on nimetatud tänavaid, laevu ja sõjaväeosi. II maailmasõja eelses Poolas ilutses tema pilt rahatähtedel. Kes?

50. See geograafiharidusega mees on elanud 1994. aastast Iisraelis. Sündinud on aga Haapsalus, lõpetanud siin keskkooli. Ta on seitsmekordne Eesti meister vene kabes, rahvusvahelises kabes saavutanud neli meistritiitlit. Tema loomingusse kuuluvad raamatud „Pärast ülimagusat vahekorda ... paugupealt manalasse“ (2003), „Minu reisikirjad“ (2007). Ta on koos mitmekordse maailmameistri Iser Kupermaniga kirjutanud teose „Rahvusvahelise kabe alused“ (1961). **Kes?**

- 51.** Pildil on mälestusmärk isikule, kelle eluaastad olid 1835-1905. Tema peateos valmis 1870. aastal ja laiimate hulkadeni jõudis see kolm aastat hiljem. Seadustati see teos 1920, teistkordselt kinnitati selle ametlikku staatust 1991. **Kes on see mees?** Ühe tähe võrra pikemat perekonnanime kannab mees, kelle üheks peateoseks on „Rätsepad Sillamatsil“.

- 52.** Vääriskividest smaragd, poolvääriskividest akvamariin, heliodoor, granaat ja oliviin on ühe happe soolad. Eksisteerib poolvääriskive - ahhaat, ametüst, jaspis, tsitriin jt., mis on sama happe osaliselt või täielikult dehüdratiseerunud vormid. **Milline hape?** Puhtal kujul see hape praktilist kasutust ei leia.
- 53.** Wikipedia veebientsüklopeedias on 13.aprilli seisuga kõige rohkem artikleid inglise keeles – 11,7%. Wikipedia keelte esikümnesse kuuluvad veel cebuano, prantsuse, hollandi, vene, hispaania ja itaalia keel. Eelnevast loetelust on välja jäetud kohtadel **3., 4. ja 10.** asuvad keeled. Mis **keeled** need on?
- 54.** Seda taime on Lõuna-Ameerika põliselanikud kasutanud toniseeriva joogi valmistamiseks juba sajandeid. Taim (kes on vahtra ja hobukastani kauge sugulane) seemned sisaldavad kohviubadest üle 2 korra rohkem kofeiini. Taimest valmistatud teepulbrit võis kunagi leida ka kohalikus kaubandusvõrgus, praegu on spordipoodides saadaval 25 mL ampullid vedela kontsentratsiooniga (*Liquid ...*). Küsimuse autori isiklik kogemus näitab, et selle tarbimine kergendab vastupidavusala viimaste kilomeetrite läbimist küll. **Milline taim?**

- 55.** Sel 7. detsembril 1973 tehtud fotol tuuakse lilli ühele juubilarile. **Kes õnnitleb keda?**

56. Pildil oleva Giovanni Maria Farina (1685-1766) looming jõudis Venemaale 1812.aastal ja seal töötati selle alusel hiljem välja oma variant, kus kasutati sidruni-, bergamoti- ja pomerantsiõli. Saksamaal elanud mees märkis, et tema saavutus meenutab talle kodumaa kevadhommikut pärast vihma. **Millise tootega mees ajalukku läks?**

57. Itaalia rannavalve kapten Gregorio De Falco kandideeris mullu edukalt Viie Tähe Liikumise ridades Itaalia parlamenti. Üle riigi kuulsaks sai De Falco aga kuus aastat varem, kui ta oli öelnud kapten Francesco Schettinole järgmised sõnad: “Vada a bordo, cazzo!”, mida võiks vabalt tõlkida kui: “Kasi tagasi pardale, vana kõuts!”. **Millise laeva kapten oli Schettino?**

58. Küsitava sõjaväelise auastme nimetus on slaavi keeltesse jõudnud türgi keele kaudu. Aja jooksul on see kasutuses olnud Ukraina relvajõududes, Vene kasakaväes ning praegu on kasutusel veel Poola armees. Auaste on kõrgem seersantkoosseisu auastmetest, madalam ohvitseriaustmeist. **Mis auaste?**

59. Mullu augustis tähistas oma 70.sünnipäeva Läänemaal Martna kandis Kokre külas suvitav kunstnik ja raamatuillustraator. Ta on illustreerinud üle 130 raamatu ja õpiku. Ta on joonistanud Suure ja Väikese Peetri, libahunte, vanapaganaid. Paljude laste aabitsas olid just küsitava isiku illustratsioonid. **Kes on see kunstnik?**

60. India majanduskeskuses Mumbais töötab hinnanguliselt 5000 *dabbawalat*, kes peavad päeva jooksul toimetama sihtkohta umbes 200 000 dabbast ehk tiffini *Dabbawalad* on pärit Pune linnast ja oma töös kasutavad nad rongitransporti, jalgrattaid ja suurt puidust raami. Alguse sai see - enamasti kirjaoskamatute meeste poolt ilma igasuguse tehnoloogilise abita hallatav - süsteem 1890. aastal. *Dabbawalad* on põhimõtteliselt FIEd ja teenivad kuus umbes 8000 ruupiat ehk 120 eurot. **Mida sisaldavad dabbawalade transporditavad dabbased?**

- 61.** Pildil olev mereelukas elab Vaikses ookeanis Põhja-Ameerika rannikuvetes. Tema pikkus küündib 38 cm-ni. On eriti tuntud sellega, et suudab tekitada helisid omavaheliseks sidepidamiseks ehk nagu muusikaasjatundjad ütlevad: häälitsevad mi-noodil. Viimase asjaolu tõttu on kala leidnud ärakasutamist muusikas, näiteks Esa-Pekka Saloneni teoses „Wing on Wing”. Kuigi kala ladinakeelne nimi on *Porichthys notatus*, on ta laiemalt tuntud nimega, millega võiks vabalt teenida mitme riigi mereväes. **Mis kala?**

- 62.** 1980-tel-90-tel oli ta samahästi kui David Lynchi ihunäitleja. 1984 mängis ta 25-aastasena kümme aastat nooremat Paul Atreidest Lynchi ulme-eeposes *Dune*. Järgnesid osatäitmised filmis *Blue Velvet* (1986) ja kultussarjas *Twin Peaks*, mis tõi ka Kuldgloobuse. Hiljem oleme teda näinud peale filmide ka paljudes sarjades (*Sex and the City*, *Desperate Housewives*, *How I Met Your Mother* jpt.). **Kes?**

- 63.** 23. aprillil 1919 tuli kokku Eesti Asutav Kogu. Asutava Kogu valimistel osales 10 nimekirja, kellest esindatuse esinduskogus said 8. Kahest ebaõnnestunud nimekirjast üks oli Üle-eestimaaline Meremeeste Liit, mis kogus 795 häält. Pisut edukam oli 1090 häälega nimekiri, mille liikmete päritolu võis nimetusest välja lugeda. Mis **nimekiri** jäi veel Asutava Kogu ukse taha?

- 64.** See on populaarne külmroog Ladina-Ameerikas ja Kariibi mere saartel. Valmistamisel kasutatakse värskeid mereande. Roog on valmistatud harilikult sidruni- või laimimahlas hoitud värskest toorest kalast, mida on vürtsitatud tšillipipraga. Lisaks võidakse lisada sibulalõike, soola, koriandrit. Roa kõrvale pakutakse garneeringuks tavaliselt magusat kartulit, salatit, maisi, avokaadot, jahubanaane või isegi popcorni. Nimetage see **Peruu rahvusroog**.

- 65.** Pildil olev naisterahvas on alates eelmise aasta septembrist noorsoo- ja spordiministri ametis. Ülikooli on lõpetanud USA-s. Suure osa oma õpinguajast veetis basseinis ning tasuks selle eest on tema auhinnakapis kaks olümpiakulda, neli OM-hõbedat ja üks OM-pronks. Lisaks on hulk MM medaleid ning maailmajao esivõistluste auhindu. **Kes on pildil** (sündinud 1983)?

66. 1974 avaldas üks ameerika arst artikli, milles soovitas lämbumisohus inimese päästmiseks kasutada pildil nähtavat tehnikat, mis hiljem tema järgi nimetati. Väidetavalt kasutas leiutaja ise seda esmakordselt vanadekodus 96-aastaselt. Meditsiiniringkonnad ei ole üksmeelel, kas efektiivsem viis hingamisteede vabastamiseks on see tehnika või vana hea seljale kloppimine. **Mis oli selle arsti perekonnanimi?**

67. See Premier League jalgpalliklubi kuulub Vene ärimehele Maksim Djominile. Klubi praegune peatreener on Eddie Howe, kapten on Simon Francis. Mängimine Inglise kõrgemas vutiseltskonnas pole pika ajalooga, sest esmakordselt mängiti kõrgseltskonnas hooajal 2015-2016, eelnevalt oli võidetud Inglise jalgpalli tugevuselt teine liiga – Championship. Klubi kodulinn asub Dorseti krahvkonnas. Nimetage see **jalgpalliklubi**, mille liikmeid hüütakse „kirssideks“.

68. See rajoonikeskus Smolenski oblastis rajati Peeter I ajal, sealtkandist viidi leivavilja Peterburgi. Linnaõigused sai Katariina II ajal. Napoleoni sõjakäigu ajal 1812 põles asula suures osas maha. Praegu elab seal veidi vähem kui 30 000 elanikku. Linna läbib Volga lisajõe lisajõgi, mille järgi saadud nime asula aastaid kandis. Pisut üle 50 aasta tagasi vahetas linn nime. Mis **linnaga** tegu? Vapp on ka piilumiseks kõrval.

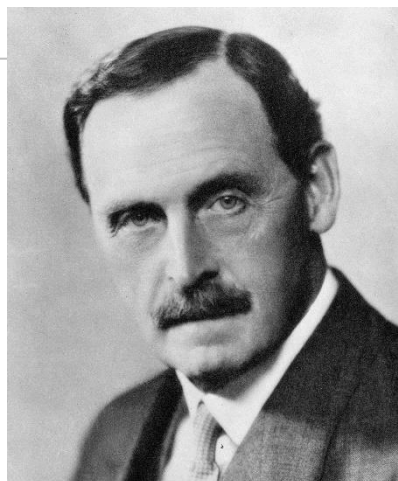
69. Selle toidu võtsid jaapanlased üle portugali misjonäridelt. Taignas praetud mereannid ja juurviljad olid katoliiklastele sobiv toit paastuajal. Jaapanikeelne nimetus ongi peaaegu otse üle võetud portugali keelsest sõnast, mis tähendab „paastuaeg“. **Milline toit?**

70. See 1994. aastal lindistatud laul on vähemalt ühel küsitlusel (*The Telegraph*, 2015) valitud 20. sajandi 10 parima dueti hulka. Kui sellest abi on, siis peale inglise ja prantsuse keele kuulete ka wolofi keelt. **Kes on esitajad – 1959. aastal sündinud mees ja 1964. aastal sündinud naine?**

71. Ta oli pikka aega Briti kuningliku perekonna ihuarst. 1936 kiirendas ta George V lahkumist, süstides surevale kuningale morfiini ja kokaiini. 1938 sattus tema „hoole“ alla George'i õde, Norra kuninganna Maud. Maud naases Norrassa kirstus, kaasas kiri Norra arstidele: „kuninganna kiire surm...säästis teda raske haiguse viimasest staadiumist“. Seega on võimalik, et küsitav tappis külmavereliselt kaks monarhi ja pääses sellest puhtalt. Vähe sellest, oma surmani 1945. aastal kandis ta lordi ja Penni krahvi tiitlit. **Kes?**

72. See luuletaja vältis kokkupuuteid inimestega ja ei väljunud lõpuks aastaid oma kodust. See-eest pidas ta tihedat kirjavahetust. Eluajal avaldati vaid mõned tema luuletused. Neidki oli redigeeritud, et viia tolle aja jaoks harjumatu suurtähtede ja kirjavahemärkide kasutus nõuetekohaseks. Samuti mõjus heidutavalt tema sünge teemavalik - surm, lahkuminek, üksildus jne. Esimene laiem valik tema loomingust ilmus 4 aastat pärast surma, täielik kogumik, milles oli ligi 1800 luuletust, aastal 1955. 20. sajandil hakati teda hindama kui ühte väljapaistvaimat Ameerika premodernistlikku luuletajat. Saame temast näidata vaid ühte pilti, millel on küsitav vaieldamatult kujutatud. **Kes (1830-1886)?**

*So give me back to Death -
The Death I never feared
Except that it deprived of thee -
And now, by Life deprived,
In my own Grave I breathe
And estimate its size -
Its size is all that Hell can guess -
And all that Heaven was*

73. Suur rahvusvaheline firma sündis, kui 2005. aastal panid leivad ühte kappi Kanada suur õlletootja ja USA turul suuremate sekka kuuluv pruuliettevõtte. Mõlemad nimed säilisid firmanimes. Kui 2016 ühinesid suured õlletootjad SAB Miller ja Anheuser-Busch InBev, hankis küsitav firma endale osa SAB Milleri brändiportfellist. Nüüd kuuluvad firma tootemarkide hulka näiteks Staropramen, Kamenitza, Jelen Pivo, Carling, Paulaner. Mis nime **korporatsioon** kannab?

74. Korvpalli Bundesliiga loodi 1966.aastal. Viimane liiga võitja Müncheni Bayern on võitnud ainult neli tiitlit. Kümme tiitlit enam on võitnud Bundesliiga edukaim korvpalliklubi, kuid tema meistritiitlid jäid kõik eelmisse sajandisse. Loomulikult tegutseb samanimeline vutiklubi, kuid too pole tiitlivõiduni jõudnud. UEFA karikas on vutiklubil siiski 1988.aastast olemas. **Nimetage Saksamaa edukaim korvpalliklubi.**

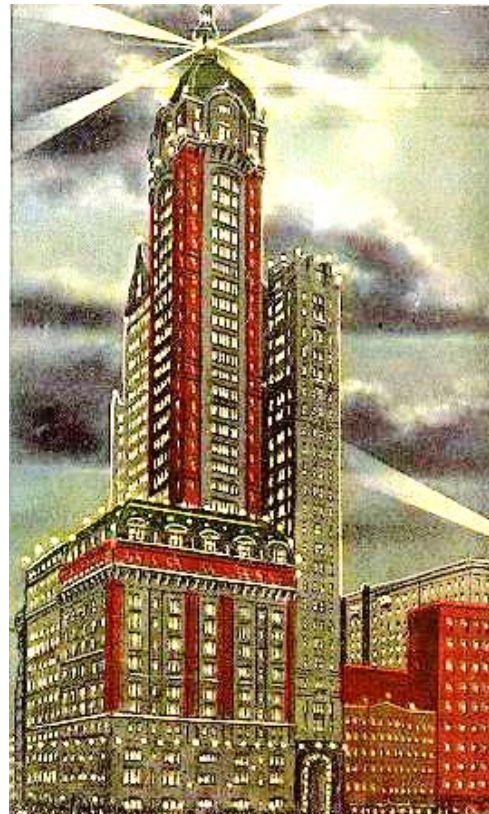
75. Videoküsimus: nimetage **režissöör ja film!**

76. Theodore Roosevelt läks loomakaitse ajalukku, kui keeldus tulistamast puu külge seotud karu. Tema pojad Kermi ja Theo juunior nii idealistlikud ei olnud. 13. aprillil 1929 laskisid nad esimeste välismaalastena maha juba tollal haruldase looma, keda valgetest inimestest nägi elusana sakslane Hugo Weigold alles 1916. **Milline loom?** Tänapäeval karistatakse selle looma tapmise eest vangistusega 10 aastast eluaegseni, raskendavatel asjaoludel (näiteks kehaosade müük) pole välistatud ka surmanuhtlus.

77. Pärast valmimist oli see 187-meetrise torniga hoone 1908-1909 maailma kõrgeim. Kuna hoone ei täitnud kogu kõrguses tervet kvartalit, ei saanud New Yorgi kesklinnas sellist ruumi raiskamist lubada ja 1968 saadi enda kätte teine rekord – kõrgeim teadlikult lammutatud hoone. **Milline tuntud kaubamärgi järgi nimetatud hoone?**

78. Punane muda tekib ühe metalli tootmise jääproduktina. Seda ladustatakse tavaliselt lahtistes settebasseinides. Kui basseini küljed vastu ei pea, on kahju suur. 2010 pääses Ungaris valla ligi miljon kuupmeetrit muda, mis tappis 10 inimest ja praktiliselt kõik Marcali jõe koduks pidanud veorganismid. 2015 alustati Euroopa Liidu finantseerimisel projektiga *Redmud*, mille eesmärgiks on toetada noori teadlasi, kes uurivad muda ümbertöötlemise võimalusi. **Millise metalli tootmisel tekib punane muda?**

79. Selle 1982. aastal sündinud režissööri dokumentaalfilmid kujutavad peamiselt Eesti venekeelse elanikkonna igapäevaelu. Näiteks: „Eesti lood: Töölise portree“ (2010), „Suur-Sõjamäe“ (2013), „Poissmees ja Volga“ (2014), „Aktuaalne Narva“ (2016). 2012 kolis Käru alevikku, kus sündis ka film kohaliku külaseltsi tegemistest („Kerro 40“). 2018 osales mitme režissööri ühisprojektis „Juured“. **Kes?**

80. 1748 asutas Rootsi kuningas Fredrik I uue riikliku ordeni, mis tänapäeval on riigi kõrgeim autasu ning seda jagatakse välisriikide juhtidele ja Rootsi kuningapere liikmetele. Ordeni nimetus tuleneb heebreakeelsest terminist, mis tähendas kõrgema järgu inglit, kes seisis eriti lähedal jumalale. Just see orden sai saatuslikuks Gustav III-le, sest mõrvar tundis maskiballil kuninga ära selle autasu järgi. **Mis aumärk?**

81. Pildil on **Rootsi insener ja tööstur** (1880-1932), kes 1920.aastatel saavutas tänu finantstehingutele kontrolli suure osa maailma tikutööstuse üle, teda hakati „tikukuningaks” kutsuma. Mehest sai Rootsi majandusedu sümbol., kes kujunes tõeliseks seltskonnastaariks. Püramiidskeemil põhinev finantsimpeerium varises kokku suure majanduskriisi päevil. Mees lõpetas Pariisis elu enesetapuga. Kes?

82. See on 2007. aastal David Karpi loodud suhtlusvõrgustik ja mikroblogimise veebisait. Igal kasutajal on võimalik seal endale teha blogi ja jälgida teiste blogisid. Eriti populaarne on teenus teismeliste seas, Käesoleva aasta 1. märtsi seisuga on keskkond kodus 459 miljonile blogile. Mis **võrgustikust** jutt?

83. Küsime kahest Euroopa mandriosa aktiivsest vulkaanist vähem tuntut. See Vesuuvist 20 km kaugusel paiknev 10-12 km läbimõõduga kaldeera näitab oma jätkuvat aktiivsust maapinna taseme kõikumiste, kuumaveeallikate ja fumaroolidega. Antiik-Roomas peeti piirkonda allmaailma eeskojaks ja Vulcanuse elupaigaks. Viimane tugev purske 39,000 aastat tagasi ladestas tuhka Põhja-Aafrikast Musta mereni ja oli üks neandertaallaste väljasuremise põhjuseid. 1983 evakueeriti Pozzuoli linnast purske kartuses üle 30,000 inimese. Mõned (peamiselt ajakirjanduslikud) allikad ennustavad juba lähikümnenditel katastroofilist purset, mis võib tuua kaasa miljoneid inimohvrid ja väikese jääaja. Seni peame pidu enne katku ja naudime samanimelise veinipiirkonna veine, mille maitseomadustele vulkaaniline pinnas kahtlemata kasuks on tulnud. **Millist nime, tõlkes “tuleväljad”, kannab see maailma ohtlikuimaks peetav kaldeera?**

84. Kes on kunstnik? Alustas Ants Laikmaa ateljees õppimist juba 1919. aastal, kuid kunstiõpingud lõpetas alles 17 aastat hiljem, sest pidi vahepeal töötama, sealhulgas oma isa veskitöödel abistama. See pilt kuulub kunstniku nn Saaremaa-tsükklisse, kus ta käis mitu suve ERMi ekspeditsiooni joonistajana.

85. Kes laulab? Album, millelt cover pärit, ilmus 2002, aasta enne artisti surma.

86. 1994.aastal nägi ilmavalgust Disney studio teos „Lõvikuningas”, millest kujunes kümnendi edukaim animafilm. Mis nime kandis **filmi keskne tegelane**?

87. Pärast enam kui sajandit on Jaapani suuremad pangad asunud aeglaselt hülgame riigis laialt levinud isikliku pitsati ehk *** kasutamist kontode avamiseks ja raha välja võtmiseks. 1800-ndatel aastatel panganduses kasutusele võetud *** täidab veel tänapäevalgi tehnoloogiliselt kõrgelt arenenud Jaapanis isikliku allkirja sarnast rolli, mida saab kasutada erinevate dokumentide allkirjastamisel. Tuntakse kolme erinevat pitsatit: *Jitsuin*, *ginkoinon* ja *mitomein* Nad on enamasti puidust ja käsitsi graveeritud, kuid leidub ka kallimaid sarvest tehtud versioone. Mis nime pitsatid kannavad? **Sama nime kannab** linn ja poolsaar Soomes.

88. Pildil olev Harju maakohtu kohtunik tegeleb töö ajal tsiviilõigusega seotud vaidlustega. Ta on edukas peale kutsetöö veel spordis. Ta kuulus Eesti naiste saalihoki meistriliiga tulemuslikumate mängijate hulka ning loomulikult oli tal suur roll Eesti naiskonna jõudmisel MM-finaalturniirile. **Kes?** Pea sama perekonnanime kannab tuntud Eesti võrkpallur.

89. 1789. aastal saadeti Mehhikost Madriidi botaanikaaeda kohaliku taime *acocot'*i seemneid. Uus perekond sai nime Carl von Linné õpilase järgi. 1805 leidsid *acocot'*i seemned Alexander von Humboldti abiga tee Berliini botaanikaaeda. Arvatav uus liik sai nime seekord saksa rahvusest vene looduseuurija järgi. See viimane nimi on tänapäeval kasutusel vene keeles, ametlik on esimene nimi. Sellel ilutaimel on liht-, pooltäidis- ja täidisõielisi sorte valgete, kollaste, oranžide, punaste ja violetsete õitega.

Eestis kasvatamist piirab külmaõrnus, ometi leiab neid paljudest aedadest. **Milline taim?**

90. 1937. aastal vitamiin C avastamise eest meditsiini-Nobeli saanud Albert Szent-Györgyi annetas oma preemiaraha ja kümnend varem kirjanduspreemia saanud Sigrid Undset oma Nobeli medali 1939. aastal üheks otstarbeks. Samaks otstarbeks kogus teisel pool ookeani kokku kaks miljonit dollarit USA ekspresidendi Hooveri fond. **Mis otstarbel annetused tehti?**

91. Kõige idiootlikumasse kohta ehitatud linna peapretendent asub Uus-Britannia kirdetipus. Pärast 1878. aasta vulkaanipurset leidsid toona Uus-Guinead valitsenud sakslased, et sobiv sadamakoht asub otse vulkaani kaldeeras ja asutasid Simpsonhafeni. Praeguse nime, mida ka küsime, sai linn 1910. aastal. 1937 hävitas uus vulkaanipurse linna kuid see ei takistanud jaapanlasi Teise maailmasõja ajal linna hästi kindlustatud mereväebaasiks muutmast. Järjekordne purse hävitas linna 1994. aastal. Ida-Uus-Britannia provintsi pealinn viidi selle järel küsitavast linnast üle Kokoposse kuid lolli järjekindlusega on linna uuesti vanasse kohta üles ehitama hakatud. **Milline linn?**

92. Millisest rahvusest on see tüdruk Ivan Argunovi maalil „... tüdruku Annuška portree“?

93. See Põhja-Ameerika indiaanihõim kujunes erinevatest hõimudest ja võttis enda hulka ka põgenenud neegerorje. Hõimu nimi on ühe teooria kohaselt tuletatud ärajooksnud orja hispaaniakeelsest nimest *cimarrón*. Aastatel 1818-1858 pidas USA nende vastu 3 sõda. Tuntumateks pealikuteks sellest perioodist on Coehajo, Osceola, Michenopah. Lõpuks suruti enamik hõimust Indiaaniterritooriumile (tänapäeva Oklahoma osariik), väikesi rühmi elab ka Floridas ja Mehhikos. Neid on järel u. 18,000 ja tänu kasiinode pidamisele tulevad enam-vähem toime. **Milline hõim?**

94. Näete pildil keskaegset **keelpilli**. Kuidas seda nimetatakse?

95. Sellele laulule eestikeelsed sõnad teinu on eestindanud veel üksjagu välismaiste hittide tekste, nagu näiteks ABBA lood “Hasta Manana” ja “Ring Ring Ring” või siis “See You Again”, mille meil Karl Madis “Pärlipüüdja” nime all tuntuks laulis, ning teisigi lugusid. Mõnda oma teksti on ta ise ka laulnud, samuti on ta kuuldava ansambliga koos laval käinud. **Kes?**

96. Puhtalt spordiküsimusena on seda raske serveerida, sest küsitav osales 1948. a. olümpial vaid ühes mängus Belgia maahokikoondises ega jõudnud isegi medalimängudeni. Oma *exegi monumentum*'i püstitas ta 10 aastat hiljem Brüsseli äärelinna Laekenisse. **Kes? Kui vastate millega ta 1958.aastal kuulsaks sai, saate 1 punkti**

97. Raske uskuda, aga Nõukogude Liidu tipp-poliitikute hulgast leiame ühe homoseksuaali. Aadliperest pärit Aleksander Puškini kauge sugulase poliitilised vaated kaldusid vaskule juba 1905. aastal. 1905-1918 oli maapaos, Venemaale naastes liitus bolševikega. 1918-1930 oli ta välisasjade rahvakomissar, oli lähedastes suhetes nii Lenini kui Staliniga. Soovitas hoida välisinvesteeringute saamiseks häid suhteid lääneriikidega, julges kritiseerida Buhharinit ja Vorošilovit, kes tema meelest õõnestasid suhteid Saksamaaga. Tartu rahulepingult me tema allkirja ei leia, sest ta püsis taustatiimis Moskvast, küll aga Brestis ja Rapallo lepingult. **Kes (1872-1936)?**

98. Harva on füüsika lüürikaga niimoodi läbi põimunud, kui hollandlase Christophorus Henricus Diedericus Buys Ballot' 1845. aastal korraldatud katses. Ta paigutas orkestri platvormvagonile ja sõitis sellega mööda Hollandit ringi. **Millist vaid 3 aastat varem teoreetiliselt ennustatud nähtust ta niiviisi tõestas?** Üle pingutada pole vaja, piisab kahesõnalisest vastusest.

99. 20.juulil tähistavad õigeusklikud Eelijapäeva. Eestis ongi see päev rohkem tuntud Setumaal. Mujal on päev muidugi tuntum. **Ühe Euroopa riigi nimesse taheti isegi hiljuti see tähtpäev sisse kirjutada. Mis riigi?**

100. 1745. aastal algas Šotimaal viimane jakobiitide ülestõus, et taastada Stuartide võim Briti saartel. Ülestõus sai otsa ülestõusnute kaotusega Cullodeni lahingus 1746. aasta aprillis. Ülestõus algas aga prints Charles Stuarti maabumisega pildil jäädvustatud kohas, mis kuulub Šotimaa rahvuslike mälestusmärkide hulka. 1815 püstitati sinna monument tundmatule šoti mägilasele. Lisaks mälestusmärgile tõmbab turiste ligi lähedalasuv raudteeviadukt, kus on filmitud Potteri filmisaaga episood. **Mis nime koht kannab?**

101. Kanadast pärit lisak Andreller kolis perega Setumaale, ehitas oma kätega maja ning leidis elatusallika kitsepiimast *** vaaritades. Tegemist on Eesti jaoks uudistootelega. Toote peamine ja olulisem koostisosa on kvaliteetne kitsepiim, mis annab unikaalse ja rikkaliku maitse ning siidise ja kreemja tekstuuri. Lisaks kasutatakse pruuni rafineerimata roosuhkrut, himaalaja roosat soola ning naturaalseid vürtse ja maitseaineid. Nimetage see **Kesk-Ameerika algupärane kitsepiimatoode.**

102. See 1964. aastal sündinud jalgpallur mängis suurema osa oma karjäärist Belgia esiliiga klubides Standard de Liège ja RFC Liège. Tema tippsaavutuseks jäi Euroopa kohtu otsus C415/93, kuid selleks ajaks oli jalgpallimänguga juba kõik. Viimastel andmetel elatub töötu abirahast ja maadleb alkoholiprobleemiga. **Kes?**

103. Esimesed teated sellest pärinevad Vana-Kreekast. 1 sajandil e.Kr. koostas Tiro süsteemi milline oli mõnel määral muudetuna kasutusel veel 11.sajandil. Kaasaegse süsteemi leiutajaks peetakse 19.sajandi Inglise kooliõpetajat ja leidurit Isaac Pitmani. Esimese eestikeelse õpiku avaldas 1882.a. Juhan Kurrik; alates 1920. aastaist on kasutusel kohandatud Stolze-Schrey süsteem. **Mis süsteem?**

104. Milline kunstnik on kujutanud oma ametivenda? Vastuseks palume **kaks nime** ehk siis kujutaja ja kujutatav. Vihjeks olgu öeldud, et kõrvaloleva pildi autor oli 1969.aastal valminud Jugoslaavia partisanifilmi *Lahing Neretva ääres* inglisekeelsele publikule suunatud plakati autor, kujutatatu „külaskäigust“ Tallinna räägiti päris palju.

105. Hispaanas ilmuvatest päevalehtedest on suurimad El Pais ja El Mundo. Mõlemaid peetakse liberaalseteks, või isegi vasemale kalduvateks lehtedeks. Levikult kolmas päevaleht alustas ilmumist 1903 ja on sellega Madridis ilmuvatest vanim. Teda peetakse konservatiivsete ja monarhistlike väärtuste kandjaks. Mis nime Hispaania levikult kolmas **päevaleht** kannab?

106. 1686. aastal pani muidu terane astronoom Giovanni Cassini natuke puusse, kui teatas ühe Päikesesüsteemi planeedi ümber kaaslase nägemisest. Järgneva 200 aasta vältel jälgiti kaaslast mitmete astronoomide poolt, määrati isegi tema tiirlemisperiood ja talle anti nimeks Neith. Siiski ei õnnestunud kõigil seda kaaslast näha. 1887. aastal ilmunud uurimuses tunnistati kõik vaatlused ekslikeks. **Millise planeedi libakaaslane oli Neith?**

107. Millises meres oli aastani 2014 selline rahvusvaheliste vete enklaav? Kuna teiste riikide kalalaevadel polnud keelatud seal tegutseda, tühjendati piirkond kalavarudest ja enklaavi ümbritsev riik nõudis seda endale. 2014 langetas rahvusvaheline kohus otsuse hagejariigi kasuks viidates klauslile, mis lubab mandrilava lugeda riigi maismaaterritooriumi pikenduseks.

108. Seda kasutatakse ioniseeriva kiirguse mõõtmiseks ning sellega on võimalik kindlaks teha alfaosakesi, beetaosakesi, gammakiirgust. See riistapuu leiutati 1908.aastal. Tänapäeval leiab kasutamist füüsikas, geoloogias, tervishoius. Näete pildil selle loenduri algelist varianti. **Milliga tegu?**

109. Veebikeskkond Tracklist 1001 on selgitanud välja eelmise aasta edukamad elektroonile tantsumuusika produtsendid. Esikohal troonib Hollandi DJ Don Diablo. Tabeli 49.realt võib aga leida Pärnust pärit Madis Sillamo. Tõsi, ta on võrreldes 2017.aastaga edetabelis neli kohta langenud. Tabelis ei ole ta loomulikult oma nime all, vaid DJ-nimega. **Mis on Madis Sillamo DJ nimi?**

110. Näete Öllenaudi pruulikojas toodetud kesvamärjukest, mis oli pühendatud nelja omavalitsuse ühinemisele. **Nimetage need omavalitsused.**

SERVEERIMINE / SERVING: Pudelis järelkäiritatud õlu. Hoivustada püstises asendis ja valada ettevaatlikult. Jäta sete pudelisse. Serveeri 8-10 °C juures. *Bottle conditioned beer. Store upright and pour gently. Leave sediment in the bottle. Serve at 8-10 °C.*

KOOSTIS / CONTAINS: Vesi, odralinnased, humal, pärm, suhkur. *Water, barley malt, hops, yeast, sugar.*

TOOTJA / PRODUCER: Öllenaud OÜ Pärnasalu 19, Saue linn, Harju maakond 76505, Eesti

PÄRIMA ENNE: BEST BEFORE: 330ml ALC. 6,8% VOL.

SOODUSTAB SUHTLEMISTI

4 744045 010117

111. Kui natuke liialdada, võib öelda, et Kersti Kaljulaid oleks jõudnud läbida kaks ja tema kodumaa parimad naisjooksjad kolm maratoni selle ajaga, kui pildil olev esimene leedi 2014. aastal ajaga 7:05 Londoni maratoni finišisse sörkis. Pärast seda katsumust on ta osalenud lühematel distantsidel (meie mõistes linnajooksudel). Pildil näeme teda (vasakul) Kigalis, kus ta koos kohaliku esileediga (paremal, sinises särgis) 7-kilomeetrisele heategevusjooksul osales. Lisaks abikaasale on ka tema äiapapa olnud tegev tipp-poliitikas. **Kes?**

112. Hoolimata sellest, et seitsmel korral tuldi riigi meistreiks ja tosinal korral karikavõitjaks, saadeti 1983 see võrkpalliklubi laiali. 1948 oli juhtunud sama ragbiklubiga, 1959 jäi viimaseks samanimelisele käsipalliklubile. Spordiklubi otsustas keskenduda vaid kahele spordialale. Otsust võib mõista, sest ühelt spordialalt on kokku kraabitud 34, teiselt ühe võrra vähem meistritiitleid. Rahvusvaheliseltki on saatnud arvestatav edu. **Mis spordiklubiga tegu?**

113. Pildil oleva ärimehes (eluaastad 1889-1976) tütar abiellus välisministri tütrepojad on kuulunud valitsusse. Viimastest üks on olnud 2009-2010 isegi peaminister. Aga nendel oli teine liignimi. Nähtava mehe perekonnanime saab aga inglise keelde tõlkida ning tõlkes on mehe liignimi tublisti tuntum. Kuidas kõlab see **perekonnanimi inglise keeles**? Vihjeks võib lisada, et ühel autol võib selle nimega asju olla näiteks neli tükki.

114. Selle terminiga tähistatakse kreeklaste soovi liita kõik kreeakeelsed kristlikud piirkonnad Kreeka võimu alla. Kõige enam on mõistet seostatud Küprosega ja osade sealsete kreeklaste sooviga liita Küpros Kreegaga. Liitumissoov viis relvastatud riigipöördeni 1974. aastal ja hilisema saare jagamiseni kreeklaste ja türklaste vahel. Mis **terminist** on jutt?

115. Näete pilti Ameerika vanimast hobusetõust. Selle tõu hobuseid peetakse headeks ratsahobusteks, eriti hinnatakse neid vesternratsutamises. Loomulikult leiavad nad kasutamist Metsiku Lääne filmides. Koguni kaks filmi (valminud 1966, 2008) kannavad hobusetõu nime. Nimetage see **hobusetõug**.

116. Selle sportlase paturegistrisse kuulub spordivahendi toimetamine Eesti koondise värvavõrku. Tol ajal oli ta 45-aastane ja tegi sünnimaa koondises debüüdi. Sportlaskarjääri tipphetked on möödunud New Yorgi, Pittsburghi, Denveri, Moskva, Kaasani ja Peterburi kehakultuurikollektiivides. Viimane esindatud spordiklubi on Energija, mis tegutseb tema sünnilinnas. Olümpiamängudelt on tal haruldane komplekt - 1., 2., 3. ja 4. koht. Peale spordi on teinud episoodilise filmirolli filmis „Vend 2”. **Kes?**

117. Tema isa lasti juba 1921. aastal maha süüdistatuna monarhistlikus vandenõus ja kuna tema ema oli Anna Ahmatova, tuli ka pojalt kaks korda vangis istuda - 1938-43 ja 1949-56. Vahepeal kõlbas tal Punaarmees sõjda küll. Tal on kaks ajaloodoktori kraadi, on avaldanud 10 monograafiat ja üle 200 teadusliku töö. Põhiliselt on ta uurinud Venemaa ajalugu, suhteid viikingite, mongolite ja Hasaari kaganaadiga. Võrreldes teiste nõukogude ajaloolastega püüdis ta vältida slaavi rahvaste ületähtsustamist Vene riigi kujunemisel. Tema etnogeneesi teoorial on palju kriitikuid. NSV Liidus oli ta kuni perestroikani põlu all kuid ta on populaarsem ida pool. Näiteks Nursultan Nazarbajev asutas Astanasse temanimelise Euraasia Rahvusliku Ülikooli. **Kes (1912-1992)?**

118. Selle kujuri (1896-1984) tuntumate tööde hulka kuuluvad Naine vaagnaga, 1905.a. ohvrite monument Rahumäe kalmistul, Koeru ja Antsla Vabadussõja sambad. Mõned teist on tema teose lähedal viibinud. **Kes on see skulptor?**

119. Fotol olevat floora esindajat teatakse mõnel pool põldhärjapea, õnneristikheina või piimaumalate nime all. Taim õisikud on karvased ja meenutavad pehmet kassipoega. Õisik koosneb kuni sajast pisikesest õiest. Paari sentimeetri pikkuse nuti moodustavad väga omapärased üksikõied. Kroonlehed on valged või roosakad, iseloomulik on tupplehtede karvastik. Nii on õietupp kaetud pikkade valgete karvadega. Mingil määral kasutatakse taime haljastuses, näiteks kuivade nõlvade ja jäätmaade ilustamiseks. Kuivalembese ja vähenõudliku taimena saab ta seal hästi hakkama. **Mis taim see on?**

120. Haapsallu on see luuraja saabunud kahel korral. Esmakordselt juhtus see 1975. aastal ja siis viibis ta Kuursaalis. Teist korda saabus ta siia 34 aastat hiljem ja viibis raudteejaama piirkonnas. Esimene kord jälgis luuraja tegemisi Tallinas tegutsenud asutus, teistkordselt hoidis kangelasel silma peal Sergei Ursuljaki juhitud kollektiiv. Igal juhul luuraja liikumine salvestati ja sai laiadele hulkadele nähtavaks. Viimasel juhul pandi videoaruandele pealkirjaks spiooni perekonnanimi. **Kes oli see tuntud luuraja?**

